

HUSZTI GERGELY

ADRIA
CSILLAGA

Előhang

1905, Budapest

Ha lehunytt szemmel felidézem azt az egykori emlékezetes estét, két tízesztendőös lánykát látok kopogós cipőben, fehér harisnyában, egyforma szabású, fodrokkal tarkított ruhácskában, hátuk közepét verdeső copfba fogott hajjal, szorosan összebújva a pesti éjszaka hírhedt mulatójában. Ki tudta volna megmondani, hol végződik az egyikük, s hol kezdődik a másik?

Hogy miként kerültünk kislányként az Orfeumba? Születésünk kerek évfordulóját ünnepeltük, szüleink pedig mulatságot ígértek, valódi felnőttéssé estét, egyszóval olyasmit, amire egy tehetséges vidéki család gyermeke titkon áhítozik. Emlékszem, milyen boldogan vártuk a napot, mikor végre beléphetünk a nagyok rejtelmes világába, és ezúttal nem csupán unalmas lányos holmikot kapunk, és mellé luftballont, hanem éjszakai kiruccanást Pest szívébe. Iskolatársnőink szerint a főváros varázsos hely, ahol minden van, és bármi megeshet.

Rég ágyban lett volna a helyünk, ezen az estén azonban a páholy korlátját markolva bámultuk

a színpadot. A zajos nézőtér sötétbe borult, a földszinti asztaloknál ülők egymásra pisszegtek, s én oly szorosan nyomtam oldalamat Flóráéhoz, mintha egyszerűben összenőttünk volna. Izgalomtól verejtékes tenyeremmel a kezét kerestem, hogy mint annyiszor azelőtt, bátorságot merítsek belőle. Megragadtam, majd kettőt szorítottam rajta, s azonmód érkezett a felelet: három gyors koppintás a kézfejemre. Csak mi ismertük ezt a titkos jelbeszédet, ami számos alkalommal kimentett a bajból, ha rosszaságot tettünk, és szorultunk miatta. Olyankor ujjaink összeérintésével hoztuk egymás tudomására, melyikünk feleljen a dorgálásra, mikor hallgasson el, és legfőképpen az igazat vallja-e, vagy ferdítsen rajta némiképp. No meg akkor is kapóra jött ez, ha némán kellett vigasztalni a másikat. Rendszerint ebben is Flóra vitte a prímet, és én hálásan szekundáltam neki, ketőnk közül ő volt a rangidős születésünktől fogva. A három koppintás azt jelezte: *maradj veszteg, minden rendben lesz, vigyázok rád.*

Az épületben szikrázó csillárok, az a semmihez sem fogható illatkavalkád és az ínycsiklandó büféasztal olyan hatással bírt ránk, hogy szájatva kapkodtuk a fejünket. A műsor sem volt híján bámulatra méltó mutatványoknak. Artisták zsonglörködtek ördögi ügyességgel, arabos hastáncosnők vonaglottak csengettyűiket rázva, hajlongott a kaucsukember, majd medvetánc következett, és az ég tudja csak, hányféle izgató

látványosság volt még soron. Olykor hasunkat fogva kacagtunk, máskor szemünk elé tartott kézfejük mögül mertünk csak kilesni, olyan borzongató volt a látvány. Soha azelőtt ilyesmiben nem volt részünk, és nem győztünk betelni vele. Együtt ünnepeltünk a publikummal, még akkor is pirosra tapsoltuk a tenyerünket, ha egy kukkot sem értettünk a nem éppen gyermekfüleknek szánt vaskos tréfákból. De ahogy múlt az idő, és türelmünk is fogyatkozott, egyre csak pislogtunk egymásra. Mindez kevés volt, mi messze többre vágytunk ennél, valódi igézetre, varázslatra, csodára. Hiszen azzal kecsgetett a színesre mázolt plakát a Nagymező utca elején, rajta repülő trombiták, levegőben táncoló kendők és egy vastag zsinórral gúzsba kötött nőalak. Percekig bámultuk a szálkás betűket: *A miszticizmus főpapnője Budapestre látogat. Egyszeri alkalommal mutatkozik a Fővárosi Orfeum közönségének a szenzációs Anna Fay médium.* Noha bajosan tudtuk csak kibetűzni a szavakat, mégis nehezen mozdultunk a hirdetőtábla elől, ami babonás erővel bírt felettünk. *Té, mi az a misz-ti-ciz-mus?*, néztem Flórára értetlenül, aki erre úgy végigmért, mintha a szorzótáblát kérdeném. *Hát még ezt sem tudod? Az egy ragályos kórság. Ha utolér, véged,* szólt, és kacsintott hozzá. Ma már nevetek a tréfán, de felelete akkor cseppet sem volt bátorító, így mikor érkezett a műsor koronája, és színpadra szólították a főpapnőt, engem az ájulás környékezett.

Hátrasandítottam apánkra, aki a páholy hátsó sorában ült néhány idegennel, az urak dohányfüstöt pöfékeltek, a hölgyek pezsgőztek, és izgatottan kacarásztak. Mindegyikük párban volt, őt kivéve, amiről eszembe ötlött szegény anyánk, ki már a vonatúton meghűlt, ezért korán lepihent a szállóban. Apánk gondjaira bízott minket. Ő addig ritkán maradt magára a vásott ikrekkel, de ezúttal nem volt kibúvó a feladat alól. Megnyúlt ábrázattal terelgetett végig bennünket a városon, s ma már az okát is tudom kedvetlenségének. Módfelett zavarta, hogy anyánk társasága nélkül kénytelen kirúgni a hámból, ami habitusának amúgy sem felelt meg. Hugó bácsikám szavaival élve kevésbeszédű, hamuszín, száraz ember, ki a mulatságnál a tisztas munkát százszorta többre becsüli, s leginkább abban leli örömét, ha igazgatói szobájának ajtaját magára kulcsolhatja. Most is állig felgombolva, szálfegyenesen ült a társaság szélén, s szemüvege mögül örömtelen ábrázattal figyelte az attrakciót. Úgy festett, mint aki nagyon is megbánta, hogy efféle muriba hozta a lányait.

Egyszeriben cintányér zeng, én összerezzenek, még jó, hogy Flóra szorosán tart. A porondmester bejelentést tesz, mire egy segéd kíséretében színpadra lép a plakátról ismerős fiatal nő. Gyér fénysugár vonja be éteri alakját, amit csupán egy könnyen libbenő, színes, bő ujjú kabát takar. Fején törökös turbánt visel, s mintha teste is fényszóttasból volna. Átható pillantással vizslatja

a közönség sorait. Mire jó ez, tán csak nem így terjeszti a kacifántos nevű kórt? Lesütöm a szemem, nehogy elérjen a ragály, de újra felpillantok, mihelyst a segéd begörget egy emelvényre állított, körben szorosan lefüggönyözött fülkét: ez a szellemkabinet, miként az a plakáton szerepelt. A főpapnő némi kutatás után két urat választ a publikumból, kiket a pódium bal s jobb szélére állít, majd egy cirka tíz rőf hosszú kenderkötelet ad a kezükbe, amit azok gondosan szemrevételeznek, s arasonként átvizsgálják. Miután meggyőződtek róla, hogy semmi csalás nincs a dologban, a főpapnő a szűk fülkébe lép, s intésére a segéd előbb csuklóit köti gúzsba a háta mögött, majd immár teljes testét körbetekerve egy rúdhoz kötözi a törékeny teremtet. Lélegzet-visszafojtva figyelem, ahogy a szoros kötelék bénító hatására arca eltorzul, feje lehanyatlik, nem vitás, a kínok kínját szenvedni el szegény a mi mulattatásunkért. Végezetül a segéd a két szabadon maradt kötélvéget az oldalt strázsáló urak kezébe adja, majd széles mozdulattal elfüggönyözi előlünk a fülke rabját, és maga is az urak mellé áll. A kötelékeket intésre megfeszítik, innentől nincs menekvés a gúzs fogásából. A szívem kihagy egy ütemet, elképzelni sem tudom, mi következhet ezután.

A földszint néma, akár egy sírkert, immár az a három baka sem zsinatol, akik kurjongatásukkal mindvégig zavarták az előadást. Éles trombitaszó töri meg a csendet, majd harmonika és dobpergés